

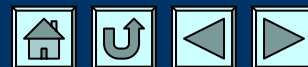
©

I част

ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Културологични аспекти на здравето и болестта

Проф. д-р Ж.Винарова, д.м.н.

Човешката култура

Ние като автори и потребители в културогенезата

Варианти за определяне на термина “култура”

Тя е качество на човешката **жизнедейност** и на **човешкото общуване**

- **Качество на жизнената дейност** – обект/субект и резултатите
- **Общуване** – интерактивността чрез обмен на информация във варианти на структурирани културни пластове :
 - а) материална култура
 - б) **комуникационна култура** – термини, езици, културен език, кодове, технологии – компютърен интерфейс, месинджъри и виртуални диалози за медицински и здравни консултации
 - в) **художествена (естетическа) култура**
 - г) **духовна култура** – наука, право, религия, морал

Медицинска култура

(популярна и професионална)

(1) Заучени форми на поведение, придобити чрез знание, самопознание и обучение, които се експонират чрез текстове, образи, модели и символи.

(2) Базови убеждения, нагласи, образци, знания и идеи, практики на поведение, свързани със здравето (като водеща витална ценност, или като цел) и промените му.

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Уникални културологични двойки в човешкия живот

Те като “начало и край” на медицинска културогенеза

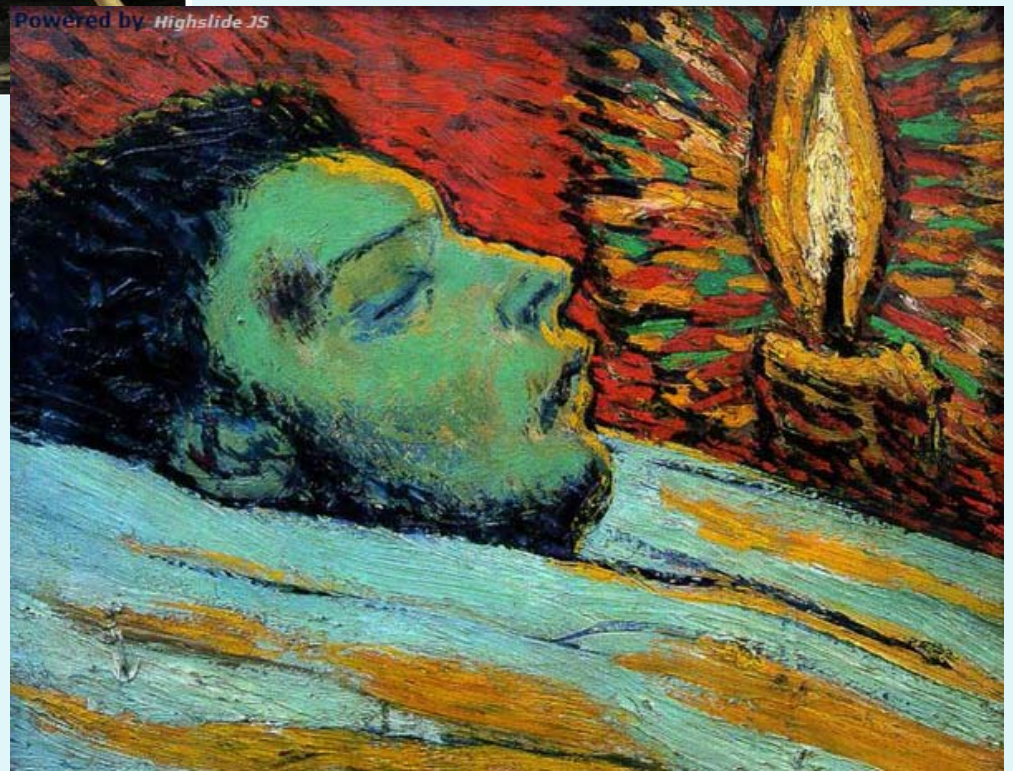
Раждане - смърт

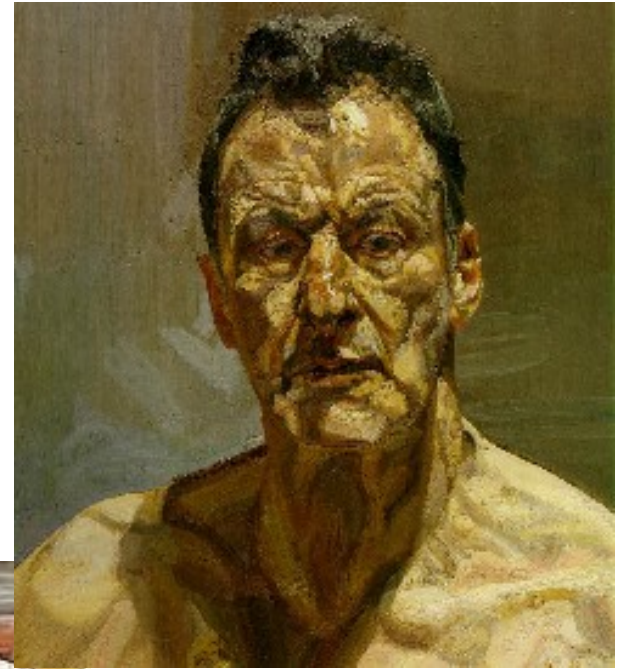
Здраве - болест

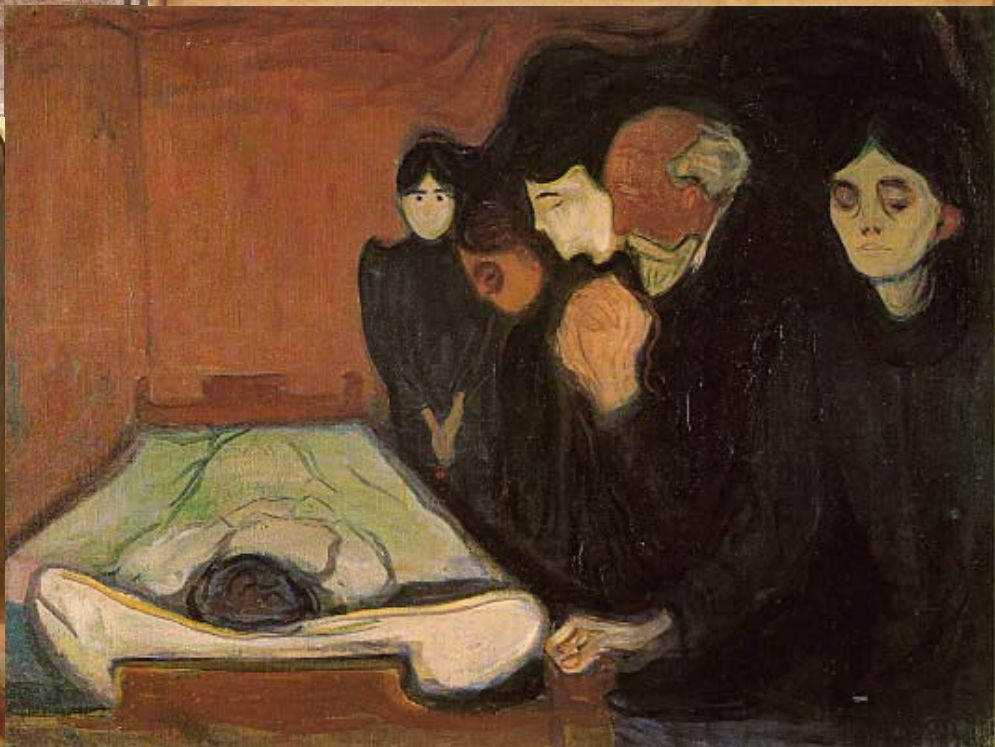
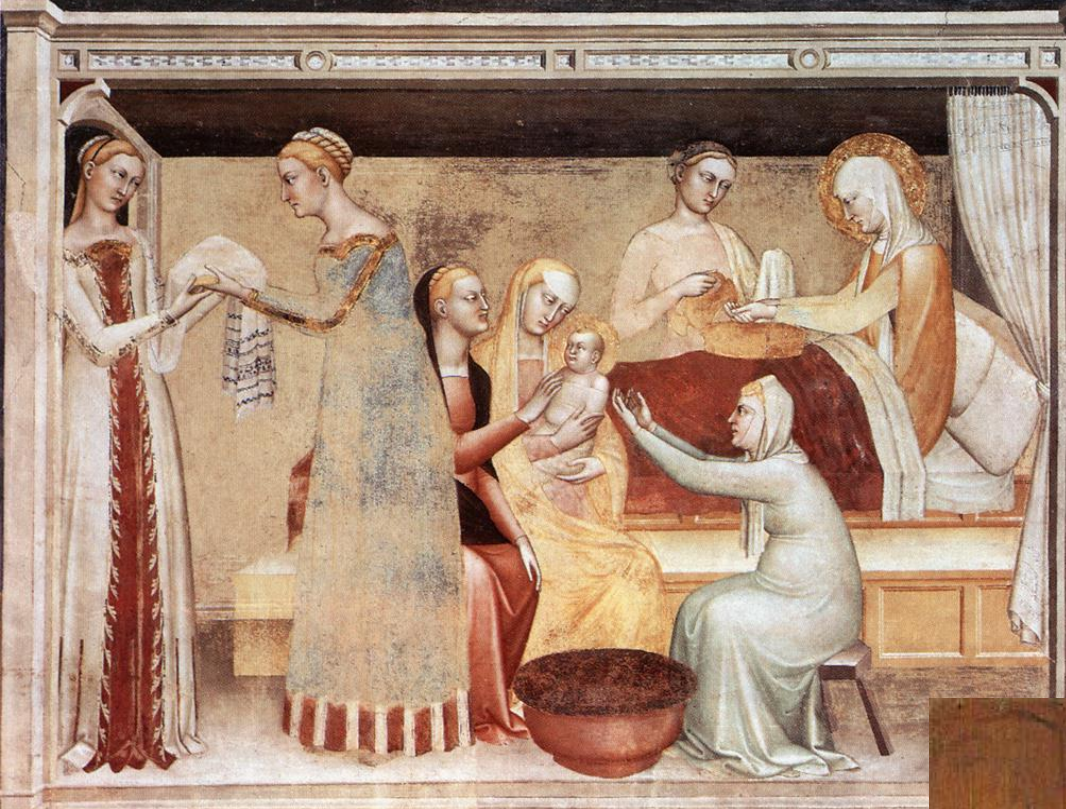
Здрав/болен- Лекар/Здравен експерт

Powered by Highslide JS

- **Уроборос** (на латиница **Uroboros, Ouroboros**) е широко разпространен из различни култури архаичен мотив – *змия*, захапала опашката си (понякога също един или два дракона). Едната половина на животното е най-често бяла, а другата – черна – *Ин и Ян – здраве и болест*. Произходът на символа се губи в древността.
- Уроборос е символ на безкрайността, на вечния кръговрат и единството на противоположностите (като светло/тъмно или здрав/болен). Змията, захапала опашката си символизира, че на всеки край съответства ново начало във вечно повторение, че приключването на даден път или процес означава ново начало.

ОБЩА ТАБЛИЦА

1. Как се разкрива здравната и медицинска култура

2. Как се изразява

3. Как съществува в действена форма

4. Как се поддържа

5. Какво включва

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Разкрива се чрез системи от:

Изразява се в:

Съществува в действена форма чрез:

Поддържа се от институциите:

Включва в себе си като научна дисциплина:

1. Норми
2. Ценности
3. Значения
4. Идеи
5. Знания
6. Смисли
7. Мотиви
8. Правила
9. Цели
10. Стремeжи
11. Образци (образи)
Лекарят

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

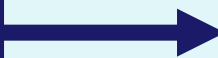
Разкрива се чрез системи от:

Изразява се в:

Съществува в действена форма чрез:

Поддържа се от институциите:

Включва в себе си като научна дисциплина:

1. Морал
2. Право
3. Религия
4. Художествена сфера
5. Наука
6. **Език за комуникация**
7. Изкуство
8. Занаяти
9. Семейни, професионални отношения
10. Идеология
11. Знаци и символи

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Разкрива се чрез системи от:

Изразява се в:

Съществува в действена форма чрез:

Поддържа се от институциите:

Включва в себе си като научна дисциплина:

1. Събития и процеси за нагласи, ориентации на обществени групи и слоеве

Влияние върху проявите в стопанския, социален и политически живот

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Разкрива се чрез системи от:

Изразява се в:

Съществува в действена форма чрез:

Поддържа се от институциите:

Включва в себе си като научна дисциплина:

1. Семейство
2. Образователни звена
3. Държавни органи
4. Религиозни организации
5. Творчески организации
6. Патронаж
7. Пазар (индустрия за култура и информатика)

I ТЕОРЕТИЧНИ ПОСТАНОВКИ

Разкрива се чрез системи от:

Изразява се в:

Съществува в действена форма чрез:

Поддържа се от институциите:

Включва в себе си като научна дисциплина:

1. Теория (и)
2. Понятиен апарат (термини)
3. Методология
4. Емпиричен материал

II част ХУМАНИТАРНО КУЛТУРОЗНАНИЕ В МЕДИЦИНАТА

ОБЩА ТАБЛИЦА

1. Всички видове изкуства, породени от биомедицината
2. Медицинска литература
3. Художествено творчество свързано с биомедицината
4. Митове и легенди “в” и “за” медицината
5. Медицинска езикова терминология
6. Религия - милосърдие; лечение с вяра; православна медицинска иконопис; морални християнски императиви
7. Морални и етични норми в медицината: образът на лекаря
8. Медицинска наука и практика; познание, знание и обучение
9. Информатизация и компютеризация в биомедицината: техномедицина, телемедицина, кибермедицина и астромедицина
10. Киберкултура в здравеопазването

II Част

Хуманитарно културознание в медицината

1. Всички видове изкуства свързани с биомедицината

1. Всички видове изкуства свързани биомедицината

Художествени продукти създадени чрез:

1. Литература.
2. Живопис.
3. Скулптура.
4. Графика.
5. Музика и танц.
6. Театър и кино.
7. Архитектура.
8. Визуални изкуства.
9. Мултимедия.
10. Декоративно-приложни изкуства.
11. Народно изкуство.

Изкуството е специфична форма на духовна дейност, чрез която се отразява **ЕСТЕТИЧЕСКИ** светът в уникални **МОДЕЛИ**, посредством безкрайна гама от художествени образи и образци, чрез специализирани средства.

1. Всички видове изкуства свързани биомедицината

Изкуства и художествени продукти

1. Литература.
2. Живопис.
3. Скулптура.
4. Графика.
5. Музика и танц.
6. Театър и кино.
7. Архитектура.
8. Визуални изкуства.
9. Мултимедия.
10. Декоративно-приложни изкуства.
11. Народно изкуство.

II. Хуманитарно културознание в медицината

2. Медицинска литература

2. Медицинска литература

СТРАДАНИЕ

Болка.

Болко-о !

Болчице...

Александър Геров

МЕДИЦИНСКА ЛИТЕРАТУРА

- Litteratura, ae:

- писменост, всички видове художествени съчинения и публикации в областта на определен език (днешни и минали).
- писменост с художествено (епос, лирика, драма) или научно значение.
- съвкупност от съчиненията в медицинския отрасъл.
- критика и история на медицинската книжнина.

II. Хуманитарно културознание в медицината

3. Художествено творчество свързано с биомедицината

3. Художествено творчество свързано с биомедицината

Художествен образ

Уникален модел на елементи от действителността, създаден от определени естетически позиции с избран художествен метод. Така се възпроизвеждат емоционално и одухотворено събитията в човешкия живот – от раждането – болестите – до смъртта.

Всяко изкуство разполага със своите специфични изразни средства при моделиране и създаване на образи за естетически възприятия (*разлика от познавателните възприятия при кибернетичното моделиране*).

Думи , ритъм, образ, звук, танц, цвят, контраст, езикът на тялото, пластика, мащабност, пропорции, мимика и техните комбинации са част от безкрайните изразни средства за създаване на образи.

II. Хуманитарно културознание в медицината

4. Митове и легенди “в” и “за” медицината

4. Митове и легенди “в” и “за” медицината

БЪЛГАРСКА МИТОЛОГИЯ

За болестта; Вотив;
Еньовден, Среди лете- 24 юни

Мит (mythus) –
повествование като
символичен израз на
определени народни
представи, свързани с
богове, произлезли от тях
герои или праотци на
човека.

Мирогледна система в
затворен човешки колектив
с единни интереси - здраве,
живот.

Един език и ритуална
система от кодове.

СТАРОГРЪЦКА МИТОЛОГИЯ

Асклепий и семейството му:

Съпруга - майка: Епионе;

Дъщери: Хигия, Панацея и Язо;

Синове: Махаон и Подалирий;

Потомците му – Асклепиади
(жрическо братство).

II. Хуманитарно културознание в медицината

**5. Религия - милосърдие; лечение с вяра;
православна медицинска иконопис;
морални християнски императиви**

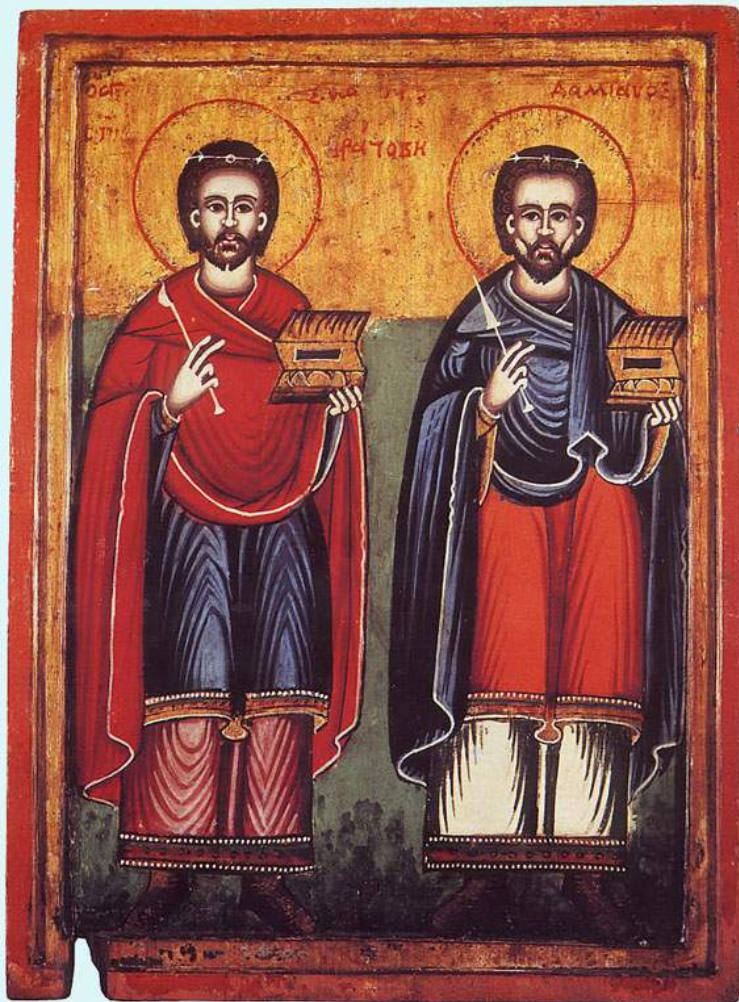

6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС ©

6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

Св. Св. Козма и Дамян
17 век, с. Белово,
църквата "Св. Георги"

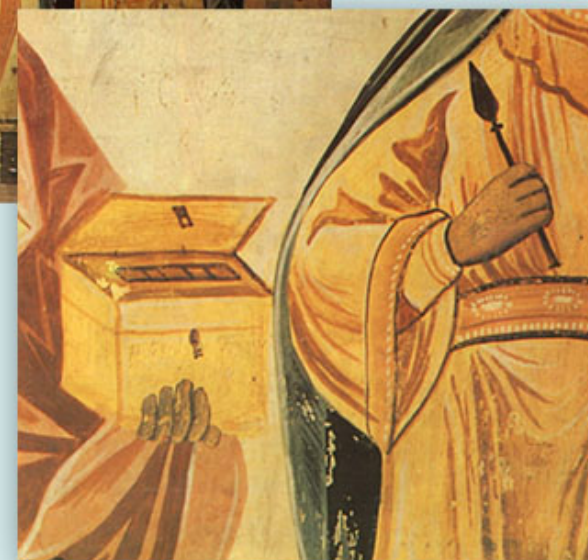
Св. Св. Врачове Безсребреници
Козма и Дамян

1841 г.
Бачковския
манастир

Лекарствата
и спатомеле

6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

Стенописен фриз (1841г.) от средния регистър на западната стена в църквата “Св. Архангел Михаил” в Бачковския манастир.

От ляво на дясно Св. Врачове Безсребърници: Йоан и Кир, Трифон и Пантелеймон, Козма и Дамян; липсва Мокия.

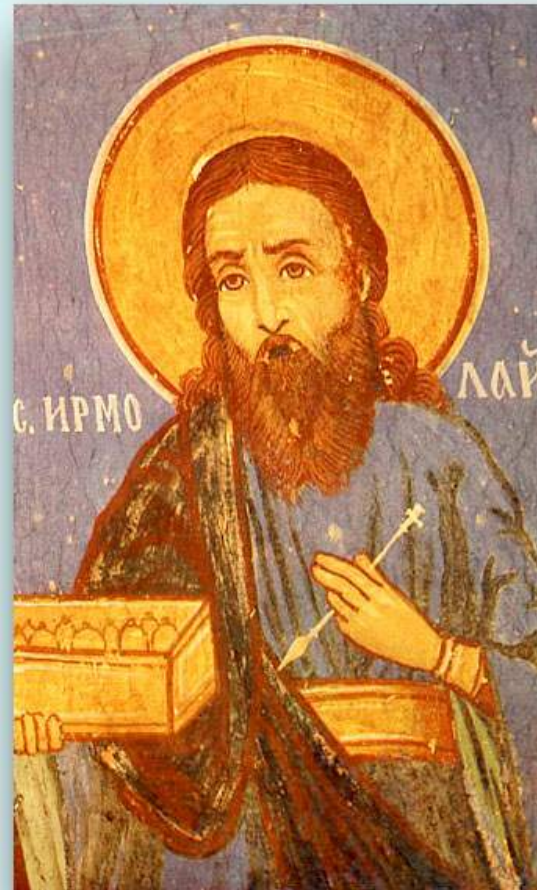
6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

Араповски манастир

Св. Врач Безсребърник
Диомид 1864

Св. Врач Безсребърник
Ермолай 1864

6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

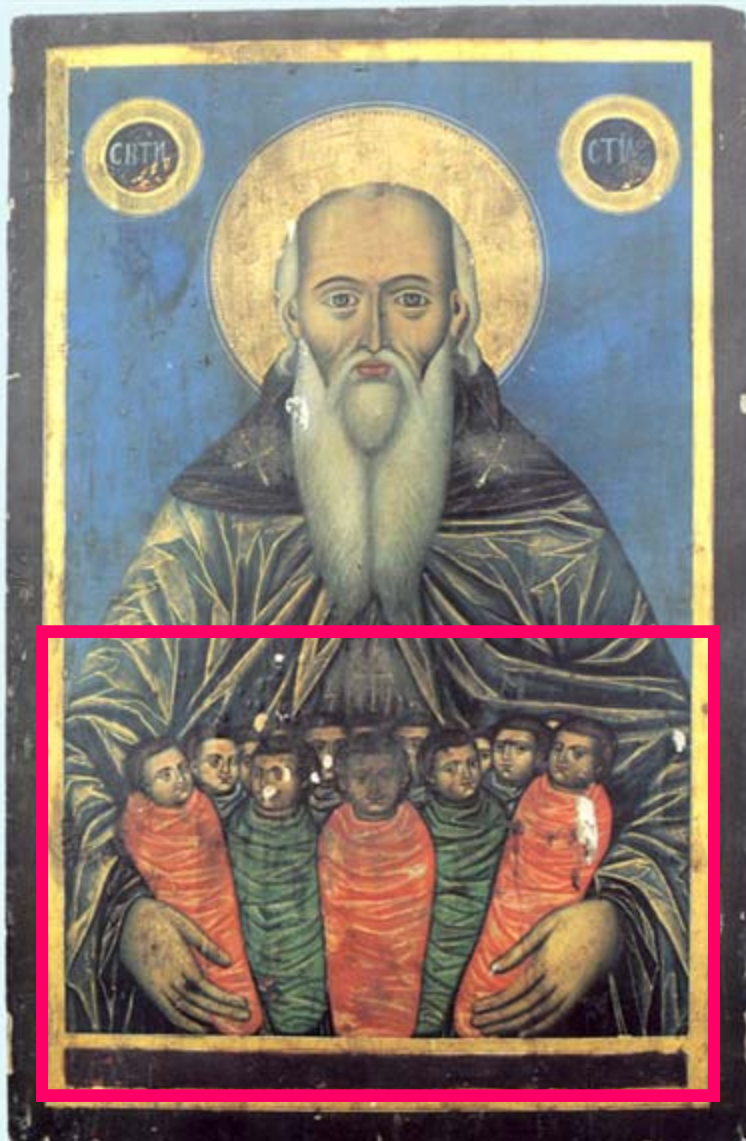

Св. Пантелеймон 19 в.
с. Тръстика, в експозицията на
Поповската крипта

Св. Св. Козма и Дамян
ръчна гравюра на дърво от
Атанас Карастоянов

6. Религия - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

Св. Стилиян Детезащител,
19 в. с. Сатовча

“Къпещите се в аязмото”,
стенопис - 1870 г.
Араповски манастир

6. Религија - МЕДИЦИНСКА ИКОНОПИС

“Христос изцелява слепеца” – XIX в.
София

“Христос излекува двама бесновати”,
стенопис - 1799г., Рилският манастир

Информационни модели

Информацията като старт за културогенеза

*възприятие, анализ, синтез, размисъл, интерпретация,
моделиране, експресия и лична когнитивна база*

- **Научни модели**— когнитивни, математически компютърни – успехът е в съвпадение с реалността
- **Художествени модели (изображения)**— няма такова условие, те не са огледален образ на реалността
- **Семиотични модели** — знаци: обикновени и условни ; специални знаци в биомедицината (символ, емблема)

8. Медицинска наука и практика; ...обучение

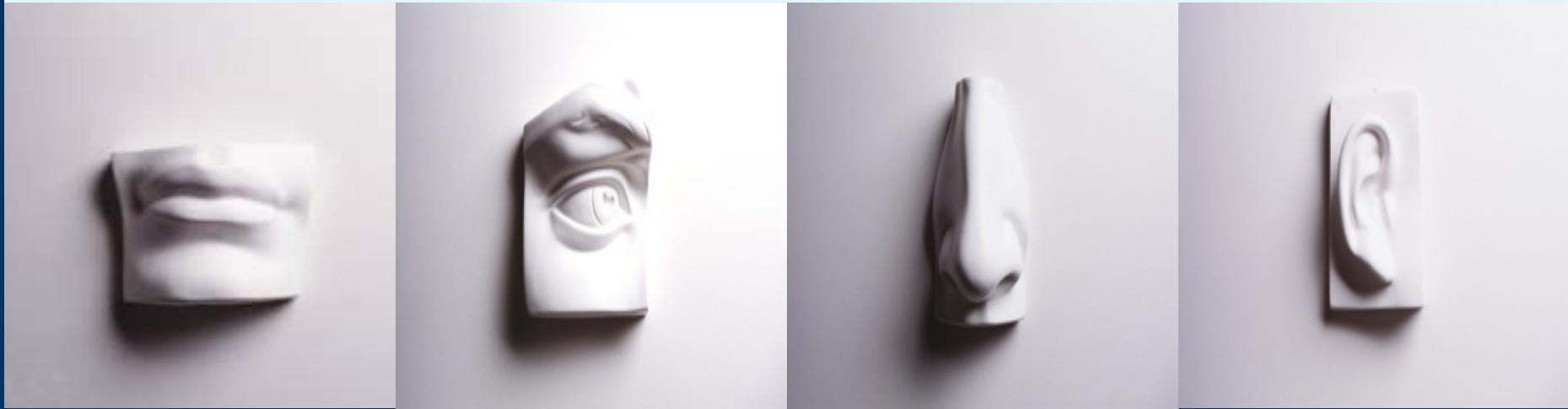
Медицинска информация – форми на съществуване:

-Биологична;

-Машинна;

-Социална;

-Социалнотехническа (АИС).

Семиотична с-ма за здравна информация

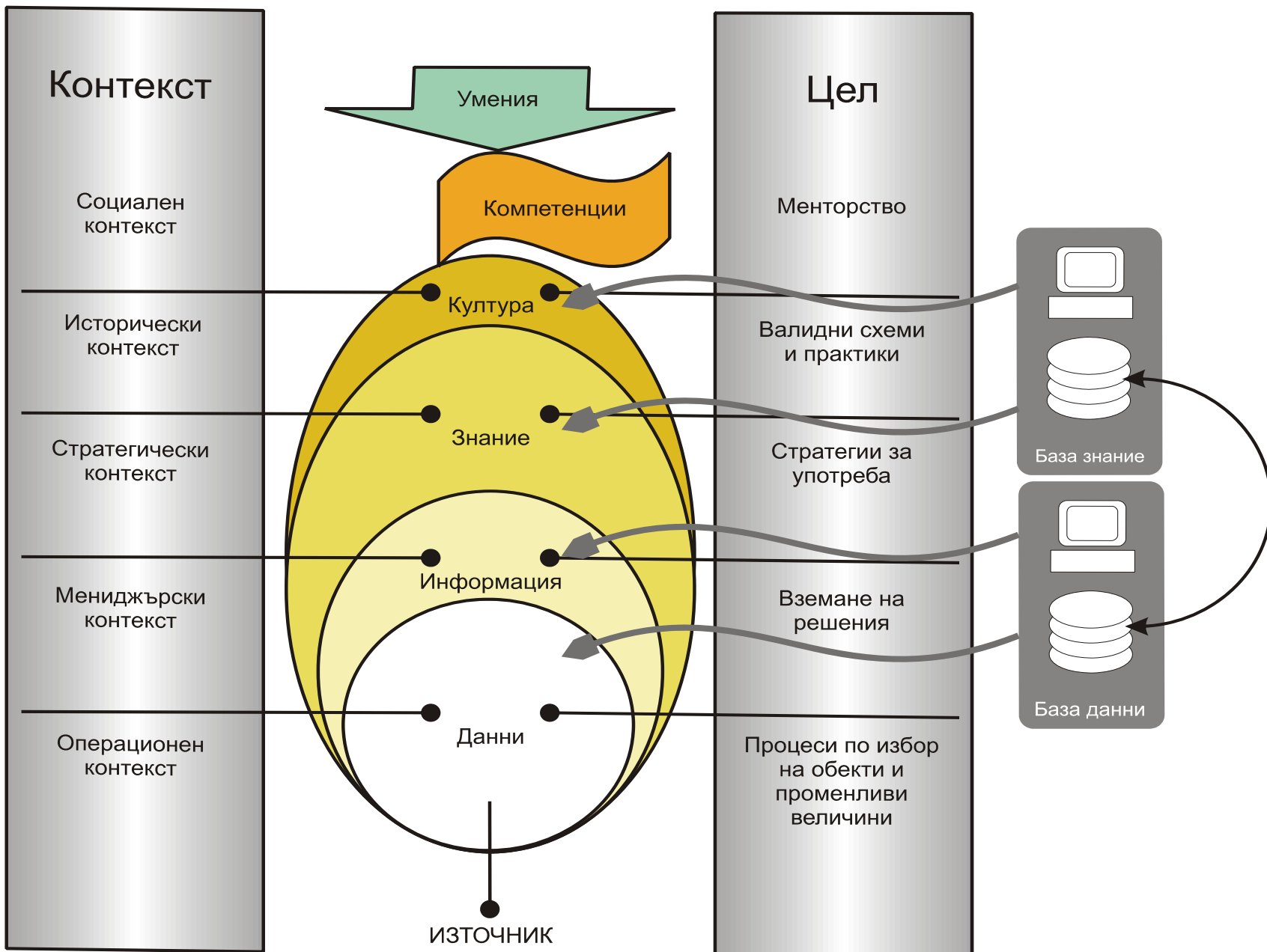
- Създаване и развитие на символна система за представяне на информационните отношения в здравия и болния организъм и с институти и организации в сектора.

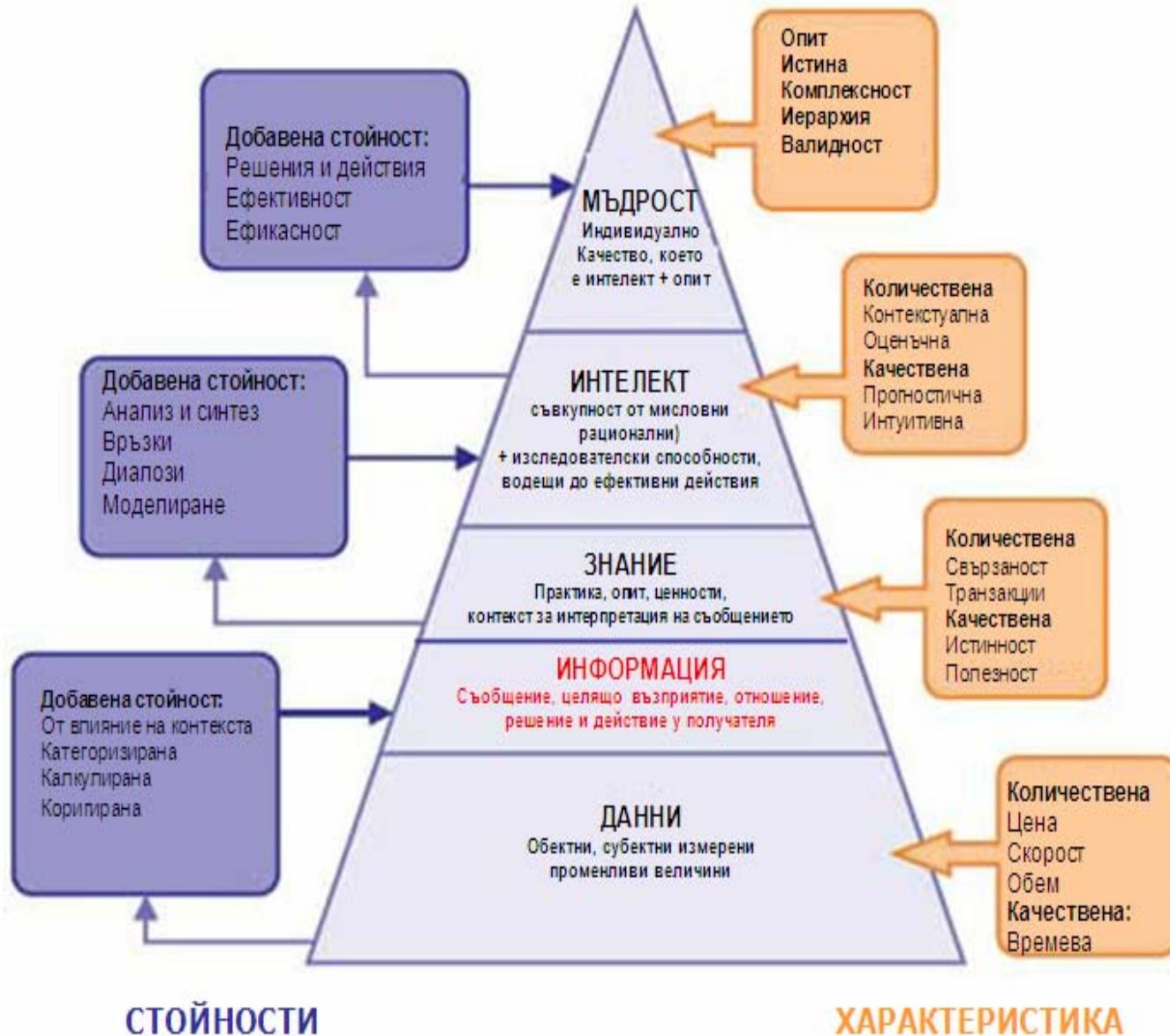
За свещения човешки живот

1. Виталните ценности-живот, здраве, телесност, сила, физическа издръжливост.
2. Човешката телесност като културна ценност:
 - първо ниво – **антропологичното тяло;**
 - второ ниво - **социалното тяло;**
 - трето ниво - **културното тяло.**

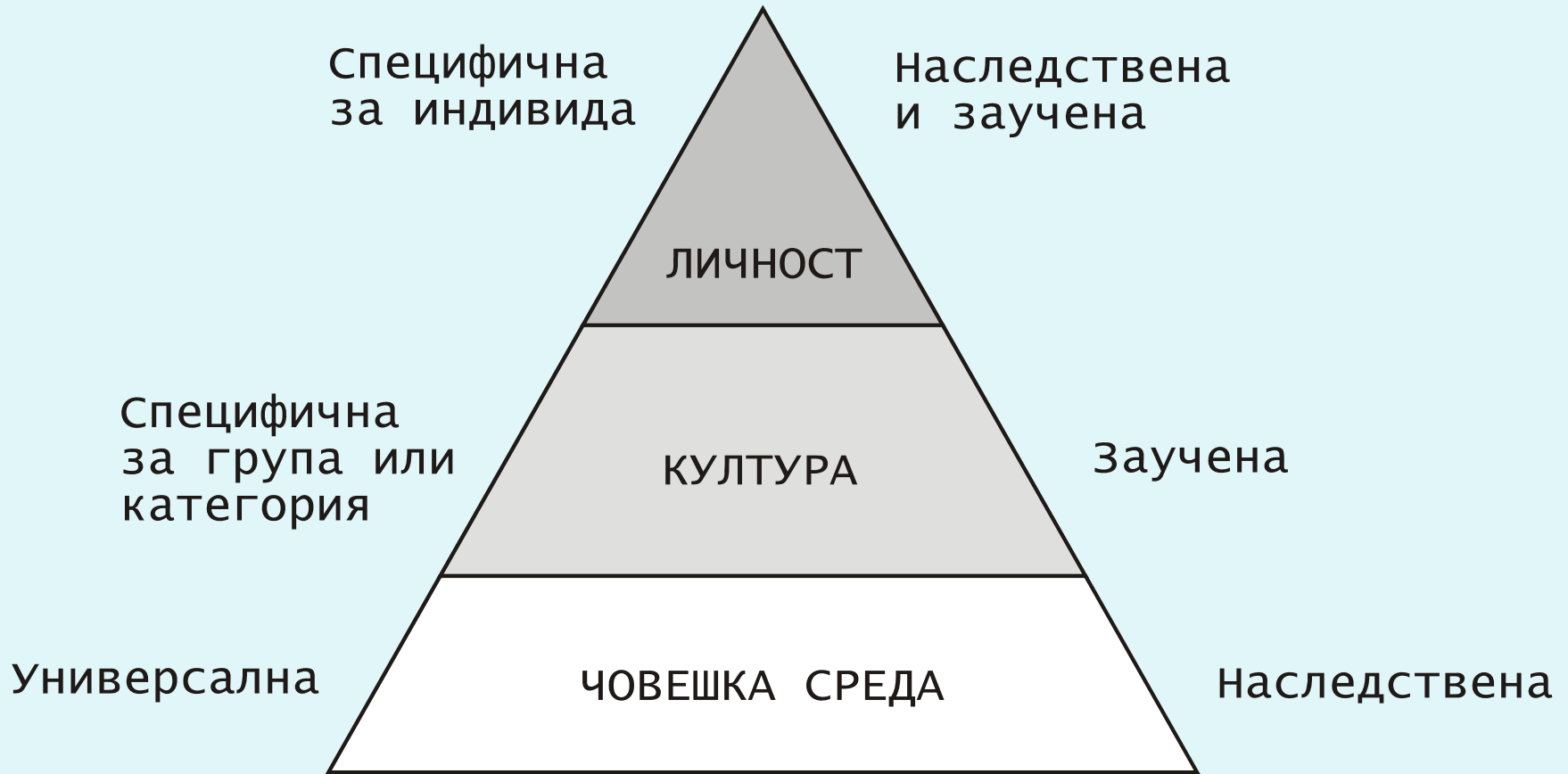

Постинформационни постижения

“Културната пирамида” на Хофстеде

Културният генотип–основна различност между хората

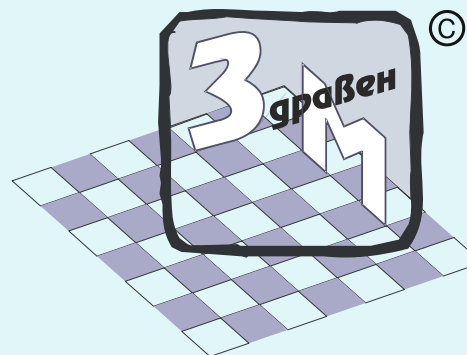

“Софтуер на ума” от проф. Хеерт Хофстеде

Премиера (в друг вариант) на 29.05.2001г. по време на лекция от
курса CST171 и CST181
“Теория на медицинската и здравна култура”

Адаптирана и преработена версия, 05.05.2010

Автор и лектор: проф. д-р Живка Винарова, д.м.н. ©
Департамент Здравеопазване и социални дейности, НБУ

Публична презентация

- *На 14.05. 2010 по покана от департамент "Изящни изкуства" и Югоизточен център за семиотични изследвания,*

проф. д-р Ж.Винарова, д.м.н., при голям интерес представи тази публична лекция .Тя е част от научните семинари, организирани по съвместен проект на двете звена.

•

**Дискутаннти: проф. Иван Касабов, д.н.
и доц. Михаил Чомаков.**